

การจดสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรจากงานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจลักษณ์ เมืองมีศรี
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
วันที่ 25 มีนาคม 2558

สิทธิบัตร อนุสิทธิบัตรคืออะไร

สิทธิบัตร (Patent) หมายถึง หนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ (Invention) หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) ที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด เป็นสิทธิพิเศษที่ให้ผู้ประดิษฐ์คิดค้นหรือผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์มีสิทธิที่จะผลิตสินค้า จำหน่ายสินค้าแต่เพียงผู้เดียว ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

การประดิษฐ์ (Invention) หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ผลิตภัณฑ์ (โครงสร้าง กลไก หรือส่วนประกอบกันเป็นสิ่งที่เครื่องใช้ต่างๆ รวมทั้งส่วนผสมทางเคมี) และกรรมวิธี (วิธีในการผลิต การเก็บรักษา ปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น หรือทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ชิ้นใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม) เช่น กลไกของเครื่องยนต์ ,ยารักษาโรค, วิธีการในการเก็บรักษาพืชผักผลไม้ไม่ให้เน่าเสียเร็วเกินไป เป็นต้น

การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product design) หมายถึง ผลงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์เช่น รูปร่าง ลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์

อนุสิทธิบัตร (Petty Patent) คือ หนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์จะมีลักษณะคล้ายกันกับการประดิษฐ์ แต่เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่มีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีไม่สูงมาก หรือเป็นการประดิษฐ์คิดค้นเพียงเล็กน้อย และมีประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น

สิ่งที่ยื่นขอสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

การประดิษฐ์

ตามพระราชบัญญัติมาตรา 6 7 8

- ✓ การใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม/พาณิชย์
- ✓ ความใหม่
- ✓ มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (เฉพาะสิทธิบัตร) คือการประดิษฐ์ที่ไม่เป็นที่ประจักษ์ (คิดหรือทำ) ของบุคคลที่มีความชำนาญได้โดยง่ายเช่น แก้อัดดีดล้อ แก๊สแทนน้ำมันรถ เป็นต้น ส่วนใหญ่สังเกตจากผลที่เกิดขึ้นมักได้จาก

การได้ผลที่ไม่คาดหวัง

รายงานก่อนหน้าให้ผลตรงข้าม

มีขั้นตอนการทดลอง ศึกษา วิจัยหลายขั้นตอน/กระบวนการ

ตามพระราชบัญญัติมาตรา 9

- × จุลชีพและส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของจุลชีพที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สัตว์ พืช สารสกัดจากสัตว์หรือพืช (สารสกัดชนิดเดียว สารสกัดหลายชนิด โครงสร้างสารบริสุทธิ์)
- × กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
- × ระบบข้อมูลสำหรับการทำงานของคอมพิวเตอร์
- × วิธีวินิจฉัย บำบัด หรือรักษาโรคมมนุษย์หรือสัตว์
- × การประดิษฐ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชน

สิ่งที่ยื่นขอสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

การออกแบบผลิตภัณฑ์

ตามพระราชบัญญัติมาตรา 56 และ 57

- ✓ เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่ออุตสาหกรรมรวมถึงหัตถกรรม
- ✓ ยังไม่มีใช้เป็นที่แพร่หลายในประเทศ
- ✓ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ รูปร่าง องค์ประกอบของลวดลายหรือสี

ตามพระราชบัญญัติมาตรา 58

- × แบบผลิตภัณฑ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชน
- × แบบผลิตภัณฑ์ที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา (ยังไม่มีกำหนด)

ความคุ้มครองของสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

สิทธิบัตร

อนุสิทธิบัตร

ให้การคุ้มครองที่แข็งแกร่งกว่าอนุสิทธิบัตร	ให้ความคุ้มครองที่อ่อนกว่าสิทธิบัตร
อายุการคุ้มครอง 20 ปี (การประดิษฐ์) และ 10 ปี (การออกแบบผลิตภัณฑ์) นับจากวันขอรับสิทธิบัตรในราชอาณาจักร	อายุการคุ้มครอง 6 ปี นับจากวันขอรับสิทธิบัตร ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ปี รวมเป็น 10 ปี
ผู้ทรงสิทธิมีสิทธิในการผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขายหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตร	ผู้ทรงสิทธิมีสิทธิในการผลิต ใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขายหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ตามอนุสิทธิบัตร
ต้องยื่นตรวจสอบ (การประดิษฐ์) และตรวจสอบตามขั้นตอนโดยอัตโนมัติ (การออกแบบผลิตภัณฑ์)	ข้อถือสิทธิมีได้ไม่เกิน 10 ข้อ

คำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์/อนุสิทธิบัตร

1. แบบพิมพ์คำขอ (สป/สผ/อสป/001-ก)
2. รายละเอียดการประดิษฐ์หรือคำพรรณนาแบบผลิตภัณฑ์แล้วแต่กรณีข้อถือสิทธิ (หลัก/รอง)
3. รูปเขียน (กรณียื่นขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ สามารถใช้ภาพถ่ายได้)
4. บทสรุปการประดิษฐ์ (เฉพาะกรณียื่นขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์)
5. หนังสือสัญญาโอนสิทธิ
6. สำเนาบัตรประชาชนผู้โอน
7. สำเนาบัตรข้าราชการ/เอกสารอื่นของผู้รับโอน

รายละเอียดการประดิษฐ์

1. ชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์
2. สาขาวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์
3. ภูมิหลังของศิลปะหรือวิทยาการที่เกี่ยวข้อง
4. ลักษณะและความมุ่งหมายของการประดิษฐ์
5. คำอธิบายรูปเขียนโดยย่อ (ถ้ามี)
6. การเปิดเผยการประดิษฐ์โดยสมบูรณ์
7. วิธีการประดิษฐ์ที่ดีที่สุด

บทสรุปการประดิษฐ์

ไม่ควรเกิน 200 คำ
สรุปสาระสำคัญทางเทคนิคของการประดิษฐ์
ไม่อ้างถึงส่วนอื่นของคำขอเนื่องจากมักถูกอ่านเพียงลำพัง

คำพรรณนาแบบผลิตภัณฑ์

ไม่ควรเกิน 100 คำ
เป็นการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจ
ไม่อ้างถึงส่วนอื่นของคำขอเนื่องจากมักถูกอ่านเพียงลำพัง

อายุสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

สิทธิบัตรการประดิษฐ์

สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์

อนุสิทธิบัตร

มีอายุ 20 ปี นับตั้งแต่วันยื่นขอรับสิทธิบัตร

มีอายุ 10 ปี นับตั้งแต่วันยื่นขอรับสิทธิบัตร

มีอายุ 6 ปี ต่อได้ 2 ครั้งๆละ 2 ปี รวมเป็น 10 ปี

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

กรมทรัพย์สินทางปัญญา (Department of Intellectual Property, DIP)

กระทรวงพาณิชย์

<https://www.ipthailand.go.th>